

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф., и 50 поенића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Цетиње, 4 октобра.

У Скадар долази нов гувернер турске провинције, која граничи с Црном Гором од мора до извора Дима, а која је пуна елемента разуданог и опасног по мир погранични.

Наши читаоци сјећају се постојане рубрике у нашем листу о пограничњем зајевицама на нашој источној граници. Ми смо их просто биљежили без вајкања, али је Књажевска Влада код Високе Порте у Цариграду сваком приликом енергично протестирала противу тих повриједа наше границе од стране Малисора, и тражила је да се уклони из Скадра гувернер арбанашки, као човјек који није био за то важно мјесто, под којим су ствари до тога биле дошле, да су се стали „кријумчарити“ на обалама Арбаније пуним бродови оружја и муниције најновије системе.

Промијена у Скадру, за то, дјело је нове владе од такве важности, да не само ми у њему назиремо задовољштину толиким повредама наше границе, него и доказ, да Висока Порта осуђује безвлађе, које је до сада у Арбанији владало, и да је одлучила ту једном ред увести.

По најновијем распису министра унутрашњих дјела, што доноси листови, између осталијех мјера наређенијех ради истребљења разбојништва у Турској, налазимо и одузимање оружја војничког, т. ј. разоружавање становништва, ком би се имало оставити само старо народно оружје.

Кад се енергично примјени ова радикална мјера, нема сумње, Арбанија неће већ пријетити нашим пограничном миру; а добри гласови претијечу већ новог гувернера, Керим-пашу, који нам га представљају као енергичног војника и вјештог државника, што потврђује и велико повјерење Високе Порте, која га је снабјела непроком поповлашћу.

За то ми најбољим жељама, да успије у раду, који га чека, поздрављамо новог управитеља тако важне турске провинције на нашој граници искреном добродошлицом.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 4 октобра.

Од како је оглашено било обновљење тројног савеза, Италија није давала повода журналистички, да се њоме занима. Министарство Рудини — Никотерини радећи, да поправи државне финансије уважањем економије, старало се међу тиме да бар не истиче своје пристајање у тројни савез. Ми се још сјећамо онијех призора у италијанском парламенту, који нијесу допустили ни да се чује Рудинијево саопштење, да је Италија пристала на обнављење тројног савеза. Срећа је била владина што је то било у posljedњој сједници засједања, јер иначе штање бити принуђена, да даде оставку или да распусти парламенат. На какви су изгледи за владу Рудини-Никотерину уочи отварања новог засједања италијанског парламента, које престоји? Ми држимо доста повољни.

Факт је да је Рудини настојао, да поправи односе са Француском, који су под Криспијем били дошли до непријатељства. Да је у томе настојању и успио, свједочи најбоље светковина при откривању Гарибалдиног споменика у Ници прошле неђеље. Ница је родно мјесто Гарибалдија, тог прославленог војскоца мисли уједињења Италије, онда раскомадане, и прославленог вође италијанске одушевљене омладине, која је за ту мисао итедро крв пролијевала по бојним пољанима све докле је Рим Папи одузет. Кад се Француска очајнички борила противу поплаве њемачке г. 1870, Гарибалди јој је похитао са својом четом у помоћ, и сада му је француски народ из захвалности споменик подигао, уз саучешће и владе француске. Ту је са стране италијанске говорио Ђепард Канцио, Гарибалдијев зет, нагласивши да су заједнички непријатељи покушали посијати сјеме раздора између Француске и Италије, по споменик Гарибалдијев подиже се симолом братства оба народа заједничког поријекла. А са стране француске ч. да су се два знаменита говорника од стране републиканске италијане Ран је протестирао противу онгужбе, која се подиже на републику, да намјерава успоставити свјетску власт Папици, и позивао је италијански народ да презрењем то подмећање одбије, изјавив да би сукоб између Француске и Италије био злочин противу цивилизације и слободе. А министар Рувје, који је на свечаности владу заснуао, истакао је заједничко одушевљење, захвалност и дивљење према Гарибалдију двају народа, које спајају вјечне везе заједничке расе. Славни Гарибалдија говорник је споменуо уједињење Италије и освојење Рима као два најважнија момента његова живота. А завршио је рекавши, да Гарибалди не би могао љепше апотеозе жељети него ли данас видјети демократију, која располаже снажном војском и развија се у слободи, и републику, чија мудрост и снага Јевропи улијева поштовање.

Пријатељи француско-италијанског споразума с разлогом се радују овоме догађају, према коме сваку важност губе уличне демонстрације свјетипе, пазиване ценомисленијем чиница, као што је била она демонстрација противу хаџилука у Риму, савремена Гарибалдијевој свечаности. Неки од ових хаџија усудили су се да у Пантеону увриједе гроб Виктора Емануила, што је дало повода озлојеђењу италијанског народа противу и-тијех хаџија. По оне хиљаде Француза, што су дошли да се Папи поклоне, нијесу одговорни за преступке двојице тројице из својега друштва. Вође хаџилука као и сами папини органи похитали су, да сваку одговорност од себе удаље. Пана, као и француски посланик у Риму и колонија Француска осудили су тај безобразни поступак сличног фанатизма, који може никодити само ствари Папиној и католичке цркве. На сваки начин они велики хаџилуци, к Папи што су у posljedње доба учествовали не само из Француске него из свега католичког свијета, ономљу Италију да још једнако висп нанеко питање, које је мора узнемиравати. Овога пута било се сакупило у вјечном граду до 25,000 хаџија. Сви су ти поклоници били у Петровој цркви 29 септ. на службу Божју, коју је сам пана отслужио. Од како су Италијанци Рим заузели, није црква Св. Петра толико славе видјела. Последње свечане службе, Пана су носили по великој цркви кроз то мнш-

тво, које га је радоснијем усклицима поздрављало. И ова ријетка свечаност прошла је у најбољем реду. Но одма сјутри дан догодило се преступ у Пантеону, који се може узети, као знак крајње тенденције ових хаџилука који држе у животу нанеко питање. Криспи је тражио баслона у тројноме савезу противу тога питања; али, нема сумње, патрије италијанске већма могу умирити изјаве француске на Гарибалдијевој светковини у Ници, него ли паде у тројни савез, и Рудини може са успјехом ону светковину у парламенту навести као доказ поправљенијех односа са Француском.

Краљ румунски Карол, посјетивши скоро своју болесну супругу, Краљицу Јеласвету у Италији, посјетио је краља Умберта у Монци. То је било довољно, да неки листови огласе свјетлу пристајање Румунске уз тројни савез! Али ево невоље: руски министар вањских послова Гире допратио је ових дана баш у Паланцу, гдје се налази болесна румунска Краљица, своју породницу. Гиреа је у Милану дочекао познати дипломата италијански Нигра; па су из Рима дошли маркиз Ди-Рудини и руски посланик Влангали у срет руском државнику. Били су заједно и у Монци на краљевској трпези код Краља Умберта. Што ће сада органи тројног савеза?

На сваки начин ведрин се небо данашњој влади италијанској уочи отварања идучег засједања парламента, које се било тако потупило при затварању потоњег.

Скоро нас је био извјестио бечки „Кор. Биро“, да су у Минхену с успјехом довршени преговори између делегата Италије с једне стране и Аустро-Угарске и Њемачке с друге, односно трговинског уговора. Но кашње се јавило, да се још нијесу одклониле неке потешкоће, које стоје на путу коначном споразуму. Сада је ред дошао и на Србију. Како Аустро-Угарска тако и Њемачка позвале су владу београдску, да пошаље у Минхен своје делегате ради тих преговора. Али трговинском уговору, који постоји између Србије и Њемачке, рок истеће тек у јуну г. 1893, за то Србија не налази за нужну, да сада са Њемачком ступа у преговоре. „Сем тога, ми смо и до сада водили засебне преговоре са Аустро-Угарском, а засебне са Њемачком, и имали смо и уговоре засебне. И кад све то стоји тако, онда шта хоће Њемачка? Што се она плеће и умеће у посао, који је чисто наш и Аустро-Угарске државе? Што тражи да једновремено преговарамо и трговинске уговоре закључујемо и с Аустро-Угарском? Хоће ли да нас дави? Зар није за то доста и сама Аустро-Угарска? Хоће ли да нам ка слабијима помогне у тој погодби нашој са Аустро-Угарском? Хвала јој лијепо! Ми ту помоћ не тражимо“ — тако нише „Трговински Гласник“, што излази у Београду, позивљући владу, да никако не улази у једновремене и заједничке преговоре са ове двије државе, него да се ти преговори сврше и уговор закључи прво са Аустро-Угарском, па онда са Њемачком. Ово су гласови и београдске владе, — која је изјавила аустро-угарском посланику у Београду, да је вољна послати своје делегате у Београд ради преговора са Аустро-Угарском, али да не налази за потребно, да их пошаље у Минхен ради преговора и са Њемачком. Али „Н. Преса“ тврди, да ће Србија морати понустити, те прис-

тати на заједничке преговоре и са Њемачком.

Познато је, да се ради о једном царинарском савезу у средњој Јевропи са центром у Берлину. Као што видимо, томе савезу није још пошло за руком да привуче ни Италију, а са Швајцарском су већ преговори прекинути. Сви су изгледи, да неће боље среће бити ни са Србијом.

Обзиром на познати позив отоманске Порте, управљен лондонском кабинету, да се из нова отпочну преговори о престанку њиглеске окупације Египта, врло су важне изјаве вођа либералне њиглеске странке о тој окупацији. Морлеј, један од угледнијех вођа виговаца, држао је у кембричком клубу политичку бесједу, у којој је подврго оштрој критици спољашњу политику маркиза Солзберија. Између осталог говорник је осудио упорство, којим њиглеска влада још држи окупацију у Мисиру, јер ће та окупација подвргнути Њиглеску крошничнијем опасностима, те је најпослије ув. би у вртлог јевропског рата.

За Морлејом, пронасе седмице, држао је знамениту бесједу славни Гледстон у Њукастлу, у којој је такођер осудио толико трајање окупације Мисира. У овој окупацији први државник данашњег доба назире узрок слабости и многијех неприлика, те би се он веселио, кад би влада лорда Солзберија прије свог одступања уредила ово питање; али му се чини, да ће овај посао садања влада по свој прилици оставити недовршен својим напљедницима.

Сви су изгледи пак да ће нови избори, који су на прагу у Њиглеској, довести на владу либералну странку; зато су ове изјаве вођа либералнијех противу окупације учиниле велики утицај у политичком свијету; ал бечки „Кор. Биро“ није нашао да и нас могу те изјаве интересирати, за то их је прећутао.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

„Одјек“ у броју од 21-ог септембра доноси следећи чланак:

Не давно нам је Нова Преса пребацила, што ми у нашем листу заступамо Црну Гору и што смо држање и поступак црногорске владе у ствари кријумчарена оружја у Албанију означили као потпуно коректан. Она се чуди, што смо ми више вјере поклонили саопштењу званичнога „Гласа Црногорца“, него демантовању „Фредемблата“, који није, у колико је познато, ни званичан орган, нити има у оним потпуно изражен полуваничним карактер. Ној је неопозиво, како ми можемо тврдити, да Јеврона може бити у овом случају благодарна црногорској влади за њено будно држање, јер је она тиме учинила значајну услугу јевропском миру.

Тај бечки лист нема никакво право са својим примједбама, које на нашу адресу упуцава и ми смо увијек, да ни он сам не вјерује у оправданост пребацивања, које нам чини. Да се један српски лист заузима за црногорску владу и што је брани од безразложних инсинуација, то је по нашем мишљењу нешто тако природно и разумљиво, да би се прије могли чудити, кад неби тако било. Ми смо управо тога мишљења, да је дужност цијеле наше италијане, да брани црногорске интересе, јер је Црна Гора српска држава и црногорски интереси нијесу ништа друго, него српски интереси. Ми знамо, да у извјесним бечким круговима неће да разуму националну солидарност Србства и да се тамо многе главе заносе апсурдном мишљу, да створе засебну босанску народност и засебан босански језик. Но, озбиљни људи могу такве дјетињасте маште пронаћи тек осмијехом сажаље-

ња и не могу се никак о томе погледу варати, да поједини дјелови српског народа, у пркос територијалним границама које их дијеле, ипак сачињавају једно народно тијело и да су сви дјелови тога тијела прожмани моћним и неугасним осјећањем солидарности, која их везује и која ће их вазда везивати.

И њемачки народ дијеле територијалне границе и њемци у Аустрији су одијељени од своје браће у Њемачкој оштро израженом и стотинама година старом жуто црном границом на ипак то није сметња националној заједници њемачког народа. нити то смета „Нолној Преси“ или ма ком другом бечком листу, да свудје и сваком приликом, гдје су у питању њемачки интереси, најоштрије устају у одбрану њихову. Није нам ни на крај памети, да пребацујемо њемачким листовима у Бечу, што они подижу свој глас за интересе Њемачке изван Аустрије и што их заступају. Ну с правом можемо запитати, зашто се нама пребацује, кад неки српски лист устане у одбрану интереса српских изван краљевине Србије, кад и ми имамо на то исто тако природно право? Ми држимо, да за све народе важи једно исто право, и да оно право, од кога њемачки листови у Бечу често употребу чине, имају и српски листови, па да им се не може ни замјерити, ако га они згодном приликом употребе.

Зар је потребно да напоменемо, како су се њемачки листови, како у Бечу тако и у Њемачкој, годинама занимали судбом провинција Шлезвија и Холштајна, и то кад оне бјеху у потпуно легалном посједу Данске а не да их је ова држала ад нос посједнуте, него баш кад су сачињавали саставни дио Данске државе и међународним уговорима освештани посјед данске круне? Та аналогија, коју нећемо даље извађати, само је један доказ више, да никаква географске границе и ни акни међународни уговори не могу ни у колико порушити националну солидарност једног народа, нити им може бити смјер да је руше. Њемачке државе, које су се сада под хегомонијом Пруске ујединиле у чврсто организован савез, сигурно не мисле на то, да једна другој поручу територијалне границе и да међусобно једна другој посјед у опасност доводе. Али је свакоме њихов савез моћан израз народне солидарности, којом је цео њемачки народ надахнут, те се осјећа чак и код Њемаца у Аустрији тако, да и сама бечка влада мора озбиљно с њом рачунати.

Послије свега овог мислимо да ни „Нова Преса“ неће имати никакву основу да нам за зло узима, што се ми толико заузимамо за Црну Гору и за црногорску владу кад год се за то прилика пружи и кад год ми нађемо да је потребно то учинити у име српских интереса. Црна Гора је фактично учинила важну услугу ствари јевропског мира тиме, што је обратила пажњу јевропских сила на кријумчарење оружја у Албанију, а нама је заиста још и данас непотпуно, како се „Фреиденлат“ могао толико заборавити, да поступак црногорске владе назива церифидиошк и децунцијацијом, нарочито пошто је званичним подацима и бројевима у „Гласу Црногорца“ неопорно доказано, да се демантовања „Фреиденлатова“ не слажу с истином и да су се између уских редова његових деманте изгубиле не само ето тине пушка и револвера, него и ето тине хиљада патрона. Нећемо подијељати на то, да „Фреиденлат“ још ни до данас није одговорио, каквим су се водњеним путем забуниле те многе пушке Вепцловке заједно са потребном и угледном количином одговарајуће муниције чак на далеке обале Бојане. Али ми смо до сад већ стекли таква некуства односно потпунолуђивости бечког кореспонденц-бироа, која носе потпуно званичан карактер и носе фирму надлежности, да у том погледу не очекујемо много од једног бечког официозног листа, а што се тиче „Нове Пресе“, она нека се ни најмање не чуди, што ми куд и камо више вјерујемо званичнине „Гласу Црногорца“, него једном бечком листу, који у погледу ауторитативна карактера далеко није етоји од кореспонденц-бироа и чији се цео ауторитет једино у томе састоји, што мирине на официозност.

Српски листови не престају доносити извјештаје о насељавању наше браће мухамеданаца из Босне и Херцеговине то преко Далмације то преко Србије. О томе насељавању загребачки „Србобран“ у своме 49 броју доноси следећи чланак:

Од како смо на овој позицији узели новинарско перо у руке, покрај наших домаћих прилика и неприлика, будним оком по дужности нашој билежимо и пратимо догађаје и стање српског народа у српским земљама Босне и Херцеговине. На жалост, ријетко кад, за ово неколико година имасмо прилике да забиљежимо веселе гласе: српчу и благостање нашег народа у тим српским земљама. Од свих невоља, које наш народ трпоти у Босни и Херцеговини, најтеже иде је бољело, што сво већ трећу годину билежимо, да не у свакоме броју

нашег листа, да Срби мухамедове вјере, час из овог час из оног краја Босне напуштају своја огњишта, те се селе у Азију. Ово насељавање особито је узело мах ове године, јер ево се Срби мухамедове вјере листом селе из Босне, да за навијек замијене своја света огњишта, своја плодна поља и бајне дубраве, своја богата брда у убаве долине са азијским пустарма и голим кршевима, гдје ће заборавити свој српски језик и изгубити име својих предака — лично име српско.

Ми смо са сваке стране испитивали ту немилу појаву и тражили јој узроке, и нашли смо их.

Нико не бјежи од добра — вели наш народ. Да је нашем народу у Босни добро неби бјежао из своје отаџбине са својега огњишта, које га је гријало тринајест дугих вијекова, са којим су му скопчане толике свете и драге успомене. Јута је то невоља која га раставља са светом грудом земље његове, пуном успомена његова јунаштва и славе, са милим замишљајем, у коме је свијета угледао, при пут заплакао и зашјевао, себе и Бога упознао, живио, себи споменике подигао, гробове својих предака побусио, паду својој будућности одхрањено. Та јута невоља — то је сиротиња и очајање његово. Српски народ у Босни и Херцеговини почео је од неколико година материјално тако пагало да пропада, тако су га разни терети стисли, тако се туђ и стјенљив осјећа у својој рођеној отаџбини, да је изгубио сваку наду на бољу будућност своју и своје отаџбине, те је пао у очајање, коме одушка хоће да даде у блудњи по бијелој свијету, тражећи себе и својима потомцима оно, што је у својој отаџбини изгубио.

Велико је то зло, што се српски народ расељује из Босне, ал је још веће ово.

Очаја се нека невидима рука, којој су невоље нашег народа у Босни и Херцеговини добро дошле, те ту сеобу вјешто ујурисаним начином потирује, да се народ српски што прије исели из Босне, па да на његова огњишта у његову отаџбину насели: Нијемце Маџаре и Чивуте из Русије изгнано. Већ се је у Босни прије неколико година населило неколико њемачких колонија. У први мах почеле су те њемачке колоније да кувају, ма да их је сарајевска влада свим средствима подпомагала, јер су урођеници босански промилијех година упорно чували своја земљишта. Сада су почеле те њемачке колоније јачати и са другима множити. Селећи се мухамеданци пошто по то продају своја земљишта и кућништа. Управне области у Босни отежавају Србима православне вјере куповину тих кућа и земаља од мухамеданских исељеника — а то даје прилику њемачкијем колонијетима, да за незнатне своте новца постају спахије од спахијука исељених босанских бегова и спахија. То је дало повода, како с поуздане стране дознадосмо, маџарским капиталијетима и богачима чивутским банкарима у Будимпешти, да оснују друштва за прекупљање земља у Босни, што их босански исељеници богато продају, те их маџарске друштво на врат на нос купује за маџарске колонијете у Босни, чивутски банкар пак исто чине, за насељавање онијех Чивута у Босни, које Русија из своје земље изгана. Ако ова бујица насељавања мухамеданских Срба из Босне још годину дана устрaje и још већег маха заузме — изгубићемо близу пола милиона народа српског у Босни, а на његово мјесто населиће се у Босни толико Нијемаца, Маџара и руских Чивута колико ћемо у тој српској земљи изгубити Срба. То би био ужасан удар за српски народ.

Сваки родољуб Србин у Босни учиниће својој отаџбини и Српству велико добро, ако својој браћи Србима мухамеданске вјере озбиљно представи све опасности, које њих као исељенике у далекој туђини очекују и каква судбина престоји њиховој негда поносној Босни, коју су они ето годинама дубили и потомцима крви за њу пролијевали. Сав етојте и тјешите, браћо, браћу своју, ма да ете дивје разне вјере, ма да ете дуго времена под муслиманским господством у завади били. Браћа се могу завадити, ал никад разбратити. Ви ете једна крв — ви ете Срби, потомци славних српских предака, који своју Босну и Херцеговину као зеницу ока свога чувашу и сваку етопу тих српских земаља својом крвљу оросили и од својих костију бедете својој отаџбини подигли. Недајте својој браћи, да се селе са својих огњишта далеко од вас у море туђинско, које ће их за навијек прогутати! Чувајте заједничке прагове ваших отаца — вашу Босну, не уступајте ју туђини, па у њој дијелите братеки добро и зло! Не очајавајте, јер ко очајава — тај губи.

КИТАЈСКЕ СТВАРИ.

(Из „Н. Врезија“.)

Док се у Јевропи пијесу стишали још валови, подигнути догађајима у Кронштату, Петрограду и Москви, у Азији саривају питања врло важна. Овај највиши дио свијета довољно нас је понтедно скоро шестојетинијем миром.

Китајска револуциона друштва изненада стала су подизати гладну и безобразну свјетину противу хришћана и уопће Јевропејаца. Сваке седмице ми примамо брзојавна извјешта, да су Китајци напали на коју колонију или духовну мисију, разрушили и опљачкали је, и поубијали по толико људи; а још се не зна какву ће задовољштину за то дати китајска влада.

За мир у Китају највише су заинтересовани Инглези, који тамо воде велику трговину; прошле године било је по китајским дукама окол 15,000 бродова под инглеском заставом.

Број Јевропејаца, што живе у Китају не прелази 10,000; и то су преставници трговачких кућа или мисионери. Ови људи се не мијењају ни мало у унутрашњу политику Китаја, а по свом броју према многомилиономе становништву представљају капљу у мору.

До сада је противу изгредника посредовала мјесна милиција без икакве успјеха; а боља војска још није излазила.

Цијела ствар врло је подозрива, француски и инглески листови тумаче је разноврсно. Једни приписују nerede самој китајској влади, која би хтјела да се користи са положајем у Јевропи, те да стане на пут све то више растећем уливу Јевропејаца по вишијем градовима.

Други држе, да ови нереди стоје у свези са револуционам странком, која олавна постоји, и која тежи да сметне иго татарске династије, па да преда власт у руке китајске.

Полико су моћне револуционе странке у Китају, довољно је споменути устанак Тајпинга (1852—1864), који је коначно угушен помоћу инглеском.

Устани су распознали онда са војском скоро од сто хиљада. Сада веле, да у Китају ради странка, која се називље „Старијом Бравом“, која је око себе скупила мноштво незадовољних. Револуционе мисли да се шире како међу војском тако међу манџаринима. И за то може бити да се влада боји шиљати војску противу њих. Врло је ласно да се ми налазимо у очи преврата у Китају, пошљедица којег би била промјена династије, а може бити и распад ове огромне државе на неколико независних држава.

У пошљедње доба воде се преговори између кабинета држава, које су заинтересоване у китајској ствари, о шиљању заједничке оскадре у Китај. Трудно је предвидјети какве ће размјере узети ова демонстрација, али се може узети, да ће државе, које су штету подијеле, тражити осим накнаде гаранцију за будућност. Али јесу ли те гаранције могуће и хоће ли их китајска влада хтјети дати? Послије англо-француске експедиције Паликао прошло је много година и Китајци постају све мање и мање уступљиви.

Што се тиче Русије, не имајући велике оскадре у водама мирног океана, она ће трудно активно учествовати у ту демонстрацију. Али не треба заборављати, да смо скоро на цијелој дужини нашијех посједа у Азији ми најближи сусједи Китаја, и за то не можемо остати индиферентнијем посматрачима, што се тамо ради и што ће се радити. Политика китајска према Русији у пошљедње доба има есвијем подозриви карактер. Многи говоре о мирољубију Китајана. Мирољубије то ипак не смета им да умножавају сваке године поседу у Кулду, на граници нашу у средњој Азији, и све то више насељавати Манџурију. На граници Усуријског краја већ сесналази 17,000 китајских војника. Осим тога чује се, да ће се градити жељезница из Пекина на сјевер. Те мјере доводе се у свезу са намјером заузећа Усуријског краја.

С тога ваља да се ми користујемо садашњијем положајем, те да осигурамо како наше позиције у Азији, тако трговачке односе, који ће се, по открићу сибирске жељезнице, знаменито раширити.

БОНГИ О ЈЕВРОПСКОМ ПОЛОЖАЈУ.

Познати италијански државник Бонги, пријатељ Рудинијев, написао је чланак под насловом „Јевропски положај и мир“, који је допијела Nuova Antologia и који је обратио на себе пажњу иностране штампе а у Италији најбољи утисак учинио. Проучавајући данашње стање јевропско, Бонги доказује, да од пада Наполеона I-ог никад није груба сила заузимала такво мјесто и тако велики значај имала као данас. Говорећи о Цару њемачкоме, Бонги вјерује приписује погоршање положаја, и осуђује његове честе посјете монарсима и горди тон, којим је објавио обнављање тројног савеза. То је допринијело, да су државе, које су етале изван тројног савеза, т. ј. Француска и Русија, обутиле потребу да се зближе. Тако је положај Њемачке постао много труднији него ли за вријеме Бисмарково, и опасност рата, који нико не жели, али на који се сваки спрема, сада је много већа.

Говорећи о руско-францускијем односима и о обнављању тројног савеза, вели, да ишаће боље бити, да се није обнављао

овај савез, ком рок истиче г. 1892. „Истица — наставља даље — ја сам сам у мојој странци био овога мњења; али то не смета, да буде моје мњење најправилније. У сваком случају, ја сам убјеђен, да ће ми се то сада лакше признати него ли онда. Сви су видјели, како се радило о савезу руско-француском; но може бити ипак да се могло то предвидјети; али обновљеном тројног савеза коначно се припомогло, да се зближе двије државе, између којих ако и не постоји формални писани уговор, постоји њешто више — тијесно сагласје и заједница интереса — ако хоћете — заједница жеља. Ако је и било какве потешкоће због разлике државнога строја, што је стала на пут томе зближењу, та је потешкоћа падвладана, а то значи, да су наравствене силе, које су ту потешкоћу побједиле, одвећ велике. И сада је Јевропа раздијељена на два тора: нико не може предвидјети, на чијој ће страни бити вјероватност побједи у случају рата. У сваком случају, било би већ смјелост тврдити, да би побједа имала бити на страни тројног савеза. Не улазећи у потање подробности, ми ваља да признамо, да ни бројношћу војске, ни уопће својим ратним припремама Њемачка, Аустрија и Италија не прелазе Русију и Француску, што више, прије им стоје ниже“...

При свршетку Бонги каже да је положај много грђи него прије четири године. Што Француска не може да прегори губитак г. 1870, Бонги налази сасвијем наравним; ал мисли да ваља чинити све могуће, да се предупреди рат, а то би се могло само судом трећега, ком би се требало обраћати са свима споровима, који су се мислили до сада рјешавати оружјем.

СПРОВОД И ПОГРЕБ

БЛАЖЕНОПОЧИВШЕ ВЕЛИКЕ КЊАГИЊЕ АЛЕКСАНДРЕ ГЕОРГИЈЕВНЕ.

Из Илинскога, гдје је Велика Књагиња умрла, њезино је мртво тијело пренесено у Москву 15-ог септембра, гдје је сечано сprovedено у цркву Св. Василија, у којој је било слободно приступати народу. Сјутри дан ујутро московски Митрополит одслужио је парастос, па су грчки Краљ и Велики Књажеви дигли мртвачки сандук и изијели из цркве, а градоначалник са члановима вијећа градокога носили су га до Смоленскога колодвора. За сандуком су ишли грчки Краљ, Велики Књажеви и Велика Књагиња Јелисавета Теодоровна. Отолеи је послје преписанијех церемонија тужни воз кренуо к Николајевском колодвору, гдје се сусрео са пареким возом, у ком су били Цар и Царица са дјецом, Принц Валдемар дански и принчеви грчки Ђорђе и Никола са принцесом Маријом. Ту су Њихова Величанства улегли у тужни воз, гдје је Митрополит одслужио парастос, и тужна пратња кренула је пут Петрограда.

На путу се воз заустављао у Тверу, гдје је митрополит тверски на колодвору одслужио парастос; а 17-ог је тужна пратња припјела у Петроград. Од јутра већ становништво престолнице било је заузело улице, куда је имао проћи спровод. По Невскоме и Литејноме проспекту војска чинила шпаларе до Петропавловске цркве. Кад је свршена била на колодвору преписана церемонија, Цар, Краљ грчки Велики Књажеви и страни принчеви прихватили су златну скрињу и понијели до мртвачких кола. За колима су ишли Њихова Величанства Цар и Краљ грчки, Царевни-Нашљедник, принц Валдемар дански, грчки Принчеви и сви Велики Књажеви, што су се у Петрограду налазили. У коротнијем колима сјидјели су Њихова Величанства Царица руска и Краљица грчка, принцеза Марија и велика Књагиња Ксенија, па остале Велике Књагиње.

По спроводу у цркви држао је парастос митрополит петроградски Исидор; а потоце стао је читати јеванђеље над мртвом Великом Књагињом. За то вријеме Њихова Величанства и остали чланови царске и краљевскијех кућа приступали су, да се поклоне височанственој покојници. За тим су присуствовали редом остале особе, што су били у цркви, па остали народ, што је текло преко цијеле ноћи.

Сјутри дан је био погреб у присуству Њ. Њ. Величанства рускијех и грчкијех, Принчева и Принцеза, Великијех Књажева и Књагиња. Послије литургије и опијела Цар, Краљ грчки и Велики Књажеви прихватили су мртвачки сандук и понијели к гробу. Пред њима је одио митрополит Исидор са свештенством. Кад су сандук у гроб спустили, стаљ су топови са Петропавловске тврђаве пуцати, и војска што је почасти чинила обични поздрав налити.

У Гроб су стављени сви вијенци од живог цвијећа; а вијенци сребрни на гроб.

† И. А. ГОНЧАРОВ.

(Недјеља.)

У Петрограду умро је 15-ог септембра најстарији преставник славне руске

литературне плејаде четрдесетих година, Иван Александровић Гончаров.

Међу списатељима савременог му покољеника, који су оставили у руској књижевности дубоки, неизгладиви траг, Гончаров, по особитијим својствима свога дара, заузимало одијелено мјесто. Васпитан, као и други његови вршњаци, у побожном уважавану пушкинове и гогољеве умјетности, под непосреднијим утицајем ове умјетности и свајане критике Ђелинскога, Гончаров је остао у цијелом животу вјеран идеалу своје младости. У његовијем производима, које је он замишљао и обрађивао дуго година, прије него их је у свијет пуштао, види се прије свега строги према себи умјетник. На литературно поље он је изашао у годинама зрелог мушкетства и у току свога 45-летњег рада књижевничког дао је само три велика романа, одијелена један од другог више него ли десетодетнијем растојањем времена; но ова три романа, не говорећи ништа о савршенству спољашњег облика, о знаменитости слога и језика, одликују се таквијем богатством садржине и тако дивном потпуношћу у представљању свијех страна живота у најразноврснијем његовијем појавама, да нам пружају праву епопеју рускога друштва дотичне периде времена. По ширини замисли и извршења, по умјетничкој јасноћи и пластичности цртања, Гончаров трудно ће имати себи равнога у руској литератури, — што више, може бити, не само у руској, него уопће у новојој литератури јевропској. Још је Ђелински зава рекао: „Што би другоме стало у десет приповиједана, у њега се слаже у један оквир“. И у самом дјелу, роман Гончарова развија се као широки талас лагано, једнако, захватајући у свом разлијевању све, што српства на путу — и пајезаже, и типе, и мноштво спореднијех слика и епизода, који добивају живот под пером приповиједача у живијем и карактеристичнијем бојама, који плаијене умјетничкијем изразом и простотом. Као пјесник у истини епски, Гончаров стоји обично далеко од живота, што црта, не намећући се жељом, да поучи свога читаоца, да му улијева своје напоре, или да га занесе симпатизијама; он не зна за теорију, и за предузете задатке, него само иде за животом, куд га тај живот сам води; остајући мирнијем посматраоцем, он раставра пред нама саму суштину тог живота, и не само са спољашње јој стране, — не, у Гончарова сва лица, и крупна, и ситна, ми гледамо пред собом жива, и тако их познајемо, као да су цео вијек с нама проживјела; што више, и саме ствари добивају у њега свака своју одређену, рељефну физиономију. Не говорећи ништа о „Обломову“, овом дивном и јединственом производу у својој врсти, где се талент романтиста развио у свој својој богатој сили, где свака страница лише правијем рускијем животом, и свака најнезатнија дјелујућа особа појављује се са својствима само тој урођенијем, — и у другијем романима Гончарова ми гледамо цео ред живијех типа, најреалнијех, месом и крвљу, са најистинијем цртама физичке им и душевне физиономије.

Стварајући ове особе и доводећи их у узајамне односе, Гончаров се не понаша прима њима као судија или као учитељ, него само као умјетник, у чијим очима и величина и слабост имају скоро једнаку цијену. Као умјетник „он мирно гледа на праведне и на грјешне, без жалости и без гњева“. Ово епско спокојство и беспристрасност чине најкоренитију особност талента Гончарова, — до таквог степена корјенити, да тамо где он жели да изађе из своје непосредствености и да се одзове на злобу времена, као на пр. у „Обриву“, тамо примјетно његова снага оставља га. Но ово епско спокојство и једнако понашање према људма није хладно; напротив, оно је надахнуто нисцу љубављу ка бићу, које црта, и с којим он ојећа интимну свезу. Проничући дубоко у то биће не само анализирајући умом него и љубећијем срцем, умјетник боље од никога долази до сазнања, да „све разумјети значи све опростити“.

При овом широком у хумавитарном погледу на живот, Гончарову није туђ ни хумор. Но његов хумор не наликује на гогољев ијетки смјех кроз сузе над повареношћу и не савршенством нашега бића: то је само добродушна шала.

Ова својства талента покојног списатеља, чине га једнијем од најоригиналнијих представника народне руске књижевности, и у исто доба одликују га у значајној мјери од другијех јој корифеја, његовијех савременика. Од свијех ових радника највише му се приближује Островски, за кога се може рећи да је био у драми то, што је био Гончаров у епопеји.

Овијема особеностима талента Гончарова објашњава се то, што он није створио литературну школу; и што није оставио за собом крутка ученика. Тако широки и слободни поглед на живот, што нас окружава, као што га налазимо у Гончарова, природан је само одвећ крупном дару.

Спровод тако знаменитог писца био је у Петрограду 19 септембра управно величанствен. Из куће су изишли мртвачки сандук његови другови и представници

учеће се омладине. Осим вијенаца, што су прекривала мртвачка кола, за њима су елијезла друга кола пуна вијенаца. Мноштво народа прекривало је улице. За сандук мртвачкијем ишли су пријатељи и поштоватељи покојникова. Ту су били између осталијех: Стасјулевић, редактор „Вјесника Јевропи“, проф. Полотебнов, адмирал Попов, сенатори Татанцев и Кони, вице-президент Императорске Академије Наука Грот, академик генерал-лајтнант Дубровин, списатељи Григоровић, Максимов, Мајков и редактори и издавачи скоро свијех петроградских издања.

За колима с вијеницама слиједиле су депутације ученика разнијех завода, па дјеца и старци из благотворног завода Пантелејимонског брства, којег је био члан покојник.

Гончаров онојан је био у Александровској лаври од придворнога проте Соколова са неколико још протопрезвитера и калуђера.

На онујело је дошао августјејни пресједник Императорске Академије Наука, Њег. Царско Височанство велики Књаз Константин Константиновић са многијема високијем особама. Ту су били још списатељи и журналисти: Полонски, Вуренин, Крестовски, Загуљајев, Стасов, гроф Голеницев-Кутузов, Гајдебуров, књаз Мецкерски, проф. Незеленов, и многи други преставници књижевности и лијенијех вјештина.

Неколико стотина публике, међу којом највише дјака, заузимало је манастирску авлију и ново гробље, где је сахрањен Гончаров, и „вјечнаја памјат“ прохујала је изнад свјежег гроба знамени тог писца.

Вијеници су били сребрни од студена-та московског свеучилишта, од журнала „Ниве“, од издаваоца његовијех дјела, и од његовијех поштовалаца; остали вијеници од царске академије наука, од петроградског градеког вијећа, од управе царског музикалног друштва и консерваторије, од руских драматских списатеља и опернијех композитора, артиста руске опере, ученика медицине и многи други. Ту долазе вијеници од шведских редакција: „Н. Времија“, „Новости“, „Вјесник Јевропи“, „Сјеверни Вјесник“, „Всемирнаја Илустрација“, „Недѣља“, „Рускаја Школа“, „Петербург. Газета“, „Петербург. Листок“, „Син Отечества“, „Живопишное Обозрение“, „Новорос. Телеграф“, и т. д.

И. А. Гончаров родио се 6 јуна 1812 у Симбирској, у породици трговачкој. Остао је дијете од три године без оца, и за своје образовање дужан је своме крп-теном куму. Средње школовање примио је у Москви, где је научно „равдуки“, немачки и енглески. Од 19 година ступио је на филолошки факултет у московском свеучилишту, где је слушао чувене професоре: Надеждина, Шевирева, Снегирева, Каченовскога и др.

Г. 1835 ступио је у службу у министарство финансија, као зналац странијех језика. Г. 1848 довршио је пут око земље као секретар поморске експедиције у Јапан адмирала Путјанина. За тијем је наставио опет своју службу у министарству финансија, а потом као цензор (1856.)

Г. 1862 постао је главнијем редактором „Сјеверне Поште“ (данашњег „Правителственог Вјесника“), а г. 1863 био је наменован чланом главне управе надштампом.

СА КРУШЕВАЧКЕ ИЗЛОЖБЕ.

Београдски „Глас Народа“ доноси:

Четрнајести септембар 1891 записаће се златним словима у историју нашег економног и културног развитка; од тада ће почети нови препоројај нашег економног живота. Тај свети дом, на коме је отворена прва изложба земаљскога воћа и свију производа у крушевачкоме округу, — биће огледало за остале градове у Србији.

Осим изложених разних минерала, које нијесмо могли посебно побљежити, споменућемо на првом мјесту из шумарства. Тако са Копаоника изложена је боровина у пречнику 0.28 метара, граничево дрво 0.49 метара, растово 0.43 метра, јаворово 0.45 метара, чамово 0.38 метара, церово 0.54 метра, јелово 0.52 метра, маслика, дрво 0.39 м. у пречнику.

Од пољопривредних алата изложени су ови предмети: плуг са кољечком и резервним раоником, и вјетрењачу, изложеног Алексеа Богдановићем из Краљева; биоградско пољопривредно друштво: брдски плуг (американски систем), дрљачу за ливаде, вршлицу са истресалицом, вјетрењачу, диље гувљаре вјетрењаче, пресу за цијећење вина, муљару, тијер, вјетрењачу маљу, сјечку за бундеве, рену, круњало за жито, прокрупац за јарму, два сјечка (ножа) за сламу и шашу, прокрупац за коњску сламу, и плуг за огртање. Лука Бојовић, земљодјелац из Витошеца, изложио је диље лонате дрвене; Љуба Стајковић, бравар и Ковач из Крушевца, једна кола (пиггов); Богдан Ђосић из Виткова

1. буре од шљивовог дрвета; Алексеа Маринковић, из Крушевца, изложио 30 комада дуга разне величине; краљевско пољопривредно друштво изложило је: кошницу Ђерлонку и шитрифугалну машину за цијећење меда; и Владимир Тодоровић предавач гимназије крушевачке, изложио је справу (коју је сам измислио) за цијећење шире (муљару).

Од минералних вода, биле су изложене: лотничка (кисјела вода која може да замјени гуттаблер), рибарска, вршачка, жаривачка срезва жупничког и вршничка из Кулине.

Дуван је био изложен из разних крајева, које је средила управа монопола дувана. Од свиј дувана оцијењен је као најбољи: бајновачки и алексиначки.

Од поврха и банштениских усјева као и воћа било је изложено све и могли су се видјети разни варијетети.

Од ткањина било је највише женски сукања израђених у врло живим бојама од вуне и кућеље: кецеља, завјеса, застирача (тепика) билимова, и т. д. платених кошуља и других ствари као: убрусца, марамица, лице за хаљине и т. д. — ријечију све што треба човјеку и жени од главе до пете.

Од сточарства изложено је више волова лијеног соја и бикова, коња оваца и крава.

Од пољопривредних усјева, који се код нас објелавују, изложени су сви. А из ниниог округа, заузимањем једног вршедног трудбеника Ниније, изложен је памук и ширинач, произведен у околини Нинија. Било је и кућеље, која се у великој количини производи.

Од свију изложених предмета јако пада у очи павиљон нашег индустријалца г. М. Чебница, колико је укучено израђених предмета: астава, надгробних камена, стубова за ходнике и велике локале, све израђено од једноставног мозаик мермера, — у толико више што је све то лијено намјештено да се свако парче, комад, лако видјети може.

ДОПИСИ.

Бар, 25 септембра. — Рођен дан Њ. Височанства Књаза ове године прослављен је на најсвечанији начин. У вече 24 о. м. било је у варош и на Пристану, у Заљеву и на околинијем брдима велико освјетљење. Данас 25 о. м. варош је била окићена с тробојним заставама. У свијема богомољама било је благодарење овим редом: најприје окупио се народ, обучен у свечанијем хаљинама, све три вјерисповијести са властима на челу у православну богомољу, из православне богомоље ишло се у главну цамију, из цамије у катедралну римокатоличку цркву. По изласку из католичке богомоље ишло се код управе окружног суда и ту је г. Зејнел бег примио честитке од народа свију вјерисповијести; ту се pilo развојније своје у славу Бога и за здравље Њ. Височанства срећно владајућег Господара Црне Горе. Сав народ најтоплије и најсрдјачније молио је Свеврхитеља да још дуго и дуго подржи нашега витешкога Господара, да и другу половину свога вијека на понос и дику свију нас Црногораца поживи.

Пресвијетли Прабискуп наздравно је Њ. Височанству, молећи Свеврхитеља да још дуго поживи Књаза и да прослави Његово име међу најрвијема владоцима у свијету, а ми да будемо вјерни поданици Његови вазда на углед свему свијету и т. д. што је изазвало дуго клицање: „Живио Књаз Никола!“ У исто вријеме Прабискуп настави како нам је преблаг Бог удијелио велику милост, те нам избави Свјетлцу Књагињу Милену од опасне болијести, молећи Бога да нам још дуго времена поживи, те опет се подиже клицање „Живијела Књагиња Миленка!“

Посље подна било је велико народно весеље, пјевањем и играњем различитим и с пушчањем из леворверца.

Дај нам боже да још много поживи Господар и ми као вјерни поданици Његови за много љета да будемо славили и светковали Његово много славно име.

„Амин ја Му-и!“

Крађузовић.

Манастир Мроча, 25 септембра. — Ове године прослављен је рођен дан Њ. Височанства Књаза Николе изванредном свечаношћу као педесетогодишњица Њег. Височанства, великијем учествовањем народа. На светој латурђији чиновјејетвовао је г. игуман Михаил Дожић, који је изговорио бесједу сходну светковини. Послије благодарења сав народ се скупио у манастирској авлији, где су г. г. игуман, кап. племенски, скардр морачки, учитељ и неколико главара честили пићем све присутне. Прву здравцу наздравно је игуман за здравље Њ. Височанства, истакнувши присутнијема главније моменте из живота Његовог Височанства и све побједе, које је одржао од почетка своје владавине над непријатељем до данас; нагласивши како је посље толиких непријатељских нартаја одржао свој народ, не само у слободи, коју су Му

претци оставили, него још знатно проширио своје границе, и у сваком погледу подигао Црну Гору на ону висину, с којом се може међу свјетскијем народима поносити. На ону здравцу одазвао се народ у бурним усклицима: „Живио Књаз Никола!“ Другу здравцу подигао је свештеник Раде Вујиса Владајућем Дому, иза које пало је још неколико здравца, на које се разлијегаху радосни и одушевљени усклици. Ово народно весеље је трајало до саме ноћи а посље се народ са задовољством разилазише својим кућама и поздрављајући се један с другијем при раставку говорашу: „Дај Боже да нашему дичном Господару прославимо и педесетогодишњицу своје срећне владе и да га Свемогући одржи у потпуном здрављу и задовољству до најдубље старости“.

М. Меденица учитељ.

Из Цуца, 23 септембра. — Ево неколико година како државно жито издаје народу на Ријеку, Плавницу, у Котору и у Перасту. На сенту је некијем нахијама на Ријеку и на Плавницу, те без опасности приватају жито, а приватање жита из Котора и Пераста заминуто је и скопчано с опасношћу. Тако на пр. преко зиме Буковицом и Крцем вије често пута мећана, те многа душа овог патећег и мукетрног народа буде њена жртва, пошто је пут особито Буковицом усамљен доста прилично, а народу зауимут и доста мучан за народ из Катунске нахије, једног дијела Брчке и једног Нинијске нахије. Много би било корисније, да имају пречега пута, — а то би било, кад би се од Чева преко Трштина, Ровина и Бате пробио коњски пут к Дренову брду, а отоде се би могло Перасту или ближе Ораовцу, где би могла бит еказа.

Овај пут не само што би био преч, по и сигурнији, јер народ има же уз пут наћ конач себе и кочету. Куће би биле доста честе око пута, дрва има, траве има. Овај пут би могли направит пуки сиромаси, одмучајући вађевину, а би — кад не би било одмучања вађевине — могли и војници, радећи по десет дана, који су им одређени да раде на пут, само кад би им влада дала гвоздива и прах.

Опет понављам, овај пут не би много коштао а од пријеке је потребе, с тога жељно бисмо дочекали, да би се што прије почео, ако би наредила висока Влада.

И.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Нове књиге.) Српске народне пјесме, укучио и за штампу приредио Манојло Кардунаш. Издање српске књијаре и штампарије Браће М. Поповића у Н. Саду 1891. Цијена 60 новч.

— Пред иконом Крштења Христова гили цртица из Иконографије. Написао Јован Вучковић прота и професор богословије у Задру. У Н. Саду штампарија А. Пајевића, 1891. Цијена 20 новч.

— Der ausübende Heil Magnetismus. Zwei Verträge. Von Dr. Med. Eduard Reich. Berlin, verlag von Adolf Klein, 1891.

— Тришленики „Slovanski Svet“, врло добро уређивани књижевно-политични лист наше браће Словенаца, који у свакоме броју доноси по који чланак и књијел, цом, у пошљедњем броју доноси је „Онамо, Онамо!“ — пјесму Његова Височанства Књаза Николе.

— Г. Л. Куба издао је за клавир и за пјевање црногорску химну и пјесму „Онамо, Онамо!“ У Podbradech, nakladem vlastním, v komisii Bursika a Kohouta v Praze. Цијена 1 шорин.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 4 октомбра.

(На Рођен дан Вел. Војводе Захумског), Његове Свјетлости Књажевића Петра, била је у 9 сати литургија са благодарењем у катедралној цркви, где су били сви великодостојници и чиновници, а у 10 сати у дворској капели у присуству Њег. Височанства Књаза Николе са осталијем свјетлијем члановима владајућег Дома. На овом богослужењу имали су част присуствовати и Херцеговци, који живе на Цетињу, у свечаном руху. Послије богослужења пред Свјетлијем Двором свирала је војничка музика разво ко-мађе а херцеговачка наша колонија одила је корпоративно у Свјетлиј Двор да честита срећни дан.

Послије подна опет је вијена музика свирала пред Свјетлијем Двором, а у вечер херцеговачка колонија веселила се до касно заједнички.

(Одликовања.) Његово Височанство Књаз Никола извољило је одликовати шведске особе у Францу-

ској: I-ијем степенем реда Књаза Данила I-ог госп. генерала *Бружера*, шефа кабинета Пресједника Француске Републике; II-ијем степенем истог реда: г. *Грофи од Ормесана*, Уводитеља Посланика, Контра-адмирала *Виконта од Мергет*, Контра-адмирала барона *Алжијера*, команданта друге дивизије од ескадре средиземног мора, Контра-адмирала г. *Саландруза од Леморие*, шефа генерал-штаба ескадре средиземног мора; III-ијем степенем истог реда: Капетана од Фрегате г. *Рустак*, команданта од „Формидаби“ и Капетана од Фрегате г. *Жерминети* подкоманданта од „Формидаби“; а IV степенем истог реда: г. *Франсоа Карнота* официра од инфантерије, г. *Дирвиеја* веленосједника, г. *Ветжеса* пикинира, г. *А. Гуд* сликара, и г. *Монфеја*, ађутанта главног команданта од ескадре.

Такођер је Његово Височанство изволило одликовати IV-ијем степенем Данилова реда г. *Лауду Врбичу*.

(**Личне вијести.**) Ове недјеље бавио се у најпој престолници г. Војвода *Шак* Петровић са својом породицом и јучер је отпутовао на своје мјесто у Никшић. — Г. министар *Гавро Вуковић* ове седмице одио је у Васојевиће, одакле јучер довео своју фамилију. — Г. министар *Јован Павловић* повратио се са дијечања у Карлсбаду у добро поправљеном здрављу.

(**Стогодишњица Сарајлиња.**) Сјутра поводом стогодишњице од рођења српског јереника Сима Милутиновића Сарајлије биће у визанској цркви свечани парастос, који приправља мјесни одбор за скупање прилога на споменик славног сина Сарајева.

(**Пет мјесеца по Црној Гори.**) Др. Курт Хасерт, врло млади човјек из Прајске, пропутовао је Црну Гору уапсрет, све пјешке, од почетка маја до свршетка септембра, научном сврхом географском и геолошким. Са ове своје петомјесечне научне ескурсије млади Њемац враћа се у своју отачину здраво и весело, научивши српски говорити доста прилично. У понедјељник је кренуо са Цетиња преко Довћена пут Котора. То се зове одушевљење према науци!

(**Јарослав**) припнио је, пун жита из Одесе под Бар у прошли понедељник гдје ће искрцати 12.000 стара; па ће остало искрцати у Пераст и Котор.

РАЗЛИЧИТО.

(**Краљ Виртембершки Карл**) умро је у осамдесет и шестој години свога живота. Био је ожењен са великом књижицом Олгом, старијом кћерком Цара Николе. Испочетка се одлучио одуипрао уједињењу Њемачке под кућом Хоенцолернеком, и као престолонаследник на скупуштини књажева, коју је био сазвао у Франкофурту Цар Франц Јосиф. Дошао на владу г. 1864 постави на чело министарства Варбилера, који је знао сакунити конзервативце и демократе, као што се виђело у рату Швајцарско-италијанском г. 1868. Кашње је понустио народној тежњи за уједињењем са Прусијом. Из брака са Краљицом Олгом није имао порода, за то ће га наслједити принц Вилхелм, старији син од старије сестре краљеве, која је била удата за принца Фридриха, краљева рођака, који бијаше јединак принца Павла, брата краља Вилхелма I-ог.

(**Грчкој Краљици Олги**). „Градјанин нише поводом смрти њезине кћерке, Велике Књижице Александре: Нема руског срца, које неби схваћало, да је најтежи губитак, што је постигло царску породицу 12 септембра, био за краљицу грчку Олгу Константину. Али није може бити свакоме познато, чим је, оцем ове свезе жалости, још драга Русији ова тешко увијеђена Краљица-мати... У Грчкој по свјетом слојевима њу не називају иначе него „нашим анђелом“... Али тиме свјетлијем именом њу називају а многа руска срца, за која нико не зна. Та су срца руских мрнар! Кад се чује, да који ратни брод иде у Пиреј, тада, казивали су нам мрнари, дружина тог срећног брода говори: „Ми дома идемо!“ Што се руски мрнар у туђини осјећа као дома, то чини Краљица Олга. Она је мати свјетих мрнара нашег бродовла у Пиреју, она је аудио свјетих болеснијех међу њима. Судите само по овом случају... Један младић на ратном броду умре од сичије. Краљица, посјетивши га, пита га:

„Биош што, драга?“ — „Само једно бих желио, удахнувши одговори мрнар, да ми је видјети прије смрти матер“... И што бисте рекли? Краљица се одма заузела... и мати се брзо јавила уз постеле свога сина.

(**Пољубац у правном животу.**) У завитку правног живота првиших времена играо је пољубац знамениту и важну улогу. Многима и разним племенима служи он симболом каквога у правном погледу знаменита поступка. Цјелов је симболом сталне и свечане воље, он је печатом каквога важна чина. Тако имамо пољубац мира (освешћени раси), који су се тамо већ на првом степену државног живота. Цјелов мира сигурним је знаком, да је престало непријатељство и почело измирење двају племена. Кад хоће црвени становници праиријах или црни африканских пуштара да даду свом закључку мира и својој помириби особиту потврду, измијене главари објигу странака пољубац мира. Цјелов је овдје оно исто, што и крв по и о б р а т и м с т в о т. ј. кад обје странке замјенице пију своју крв; па као што је била зелена граница и бијела застава код свих народа знаком мира, тако сматрају и пољубац на неком становитом степену културе свечаним овјеровањем погодбе и јамством, да је престала размирица и дунманпук.

Још и данас постоји тај обичај код т. зв. природних народа: јевропски путник и истраживач, кога вуче похуда да знањем к најдивљим, најнекултивиранијим народима, може се сматрати потпуно сигурним и обезбјеђеним, кадга га је поглавица племена пољубио. Повјерда овим знаком зајамчена мира и сигурности врло се ријетко случи и код народа стојећих на најнижем степену културе, кадга што се и ријетко када повриједи зеленом границом накићени посланик.

Религиозно вјеровање ових племена подаје цјелову мира особиту моћ заштите; она држе, да се онај, који га је добио, налази под особитом заштитом богова, она га сматрају неповредљивим, а и најмања повреда те светише науче тешке казне на цијело племе. Цјелов је симболом помирибе и народа и појединих људи.

Пољубац мира, што по га у старо доба давао осветник убојници, знаком је и јамством, да се је грозни прогонитељ свечано одрекао освете.

И св. писмо познаје ову врсту пољубца, а исто тако хришћанска црква и морал прошлих времена, кадга је поетичко вело као ружична одора овјала цијело право, те сматрало проклетим дјелом, кадга ли осветник дао пољубац помирибе, а да се не би одрекао својих осветничких мисли.

Пољубац при зарукама потврдом је воље управљене на склапање брачног веза. Вјеренички пољубац, што по га онјавише пјесници свију народа и времена, а пјевају га и пјевати ће до краја свијета, има у праву важно знаменовање. По римском праву сматрају се заруке, потврђене пољубцем, особито свечанима. Кад би се обичне заруке развргле, морао би сваки вјереник другом све дарове натраг повратити, доим код ових свечаних зарука задржи сваки од њих половицу, дапаче то право може пријећи и на потомке њихове.

Карактеристично је по римско право, да је оно увијек подавало пољубцу особиту вриједност у правном погледу. Римско право имало је тачне установе о „*ius osculi*“, те се пољубац у обје никада недовољаваше међу рођацима, међу којима је био брак забрављен, а удата жена могла је кога пољубити само у присуности свога супруга. Тако вели закон — да се пак у животу врло мало обавираху на ове правне заседе, познато нам је довољно.

Пољубац, што по га даје леники господар свом вазалу при подјеливању лена, потврдом је тог даровања са стране господара, а са стране вазала обећање вјерности и подвржености.

Исто тако је пољубац, којим би се заруке посветиле, по разним правима симболом вјере и подвржености. Кад вјереница пода усне вјеренику, подала му се је она — по схваћању многих права — сасма и тим преузела на се дужност вјерности. Тим се даде протумачити што многа права невајеру вјеренице аналогно казне, као што и удану жену, када вјером крене.

Цјелов је симболом слијепе покорности и послушности. Роб, штоно понизно љуби ногу господара, побјеђени заробљеник, што притиште усне на ногу сретног побјеђеног излажу се тим на милост и немилост јачега; а проише, да се има пред турским султаном, персијским шахом, јапанским микадом и пред другима владарима истога пољубити земљу симболом је слијепе покорности тијела и воље.

И данас задржао се један обичај кадга упомена на то, а то је љубљење руку. Без двојбе томе је првобитно темељем она иста мисао, кадга и пољубцу на златом обруљење науче насљедника калифа. Но пошто овај цјелив није у праву већ у обичају, ослабила је и та темељна идеја

мало по мало сасма, тако, да нам се готово чудноватим чини, кад би помислили, да пољубац, штоно га притиснемо на бијелу женску ручицу, значи слијепу покорност и оданост.

Разборитом развиту нашег доба мора се чудним чинити, да се је могао у обје тај неиздрживи предмет пјесничке маште, икада радити у озбиљном, сухопарном праву за поравнање правних одношаја, па ипак то се је чинило у оно доба, кад оно симболички чини управљаху цијелим правним животом: у то доба могао се је сматрати пољубац међу особама истог или разог сипла симболом озбиљне воље.

Модерни правни живот одузео је пољубцу сваку важност кадга каковом правно важном чину. Па као што је мало по мало постало већине симболама правног живота, те се још једино чували у обичајима и у етикети — тако се збило и са пољубцем.

Од оне првобитне важности, што поју је пољубац некад у праву имао, сачувао је једино још то, да се кад-кад може сматрати тешком увиједом: знак, да ни најтрезнији правни живот, кадга што је овај нашег доба, не може пољубац сасма игнорирати.

(„Н. Н.“)

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

ШТУТГАРТ, 28 септембра. — Јутрос сировод Краљев. Цар Вилхелм и Велики Војвода баденски одили су одма за мртвачким сандуком, па Велики Књаз Михаил и остали Књажеви. Цар је у вечер отпутовао.

МАРСИ, 28 септембра. — Фрејсине држао је говор на банкету у почасти министара, у ком је реко, да је република данас знаменити фактор у јевропској равнотежи, јер се може ослонити на снагу своје војске и о-презност своје дипломатије.

ЦАРИГРАД, 28 септембра. — Керим-паша иде у Скадар као гувернер и војнички заповједник, снабдевен широком пуновлашћу.

ПЕТРОГРАД, 29 септембра. — Китајска легација саопштила је руској влади, да су Китајске власти предузеле све мјере да обезбједе Русе, који се налазе у Китају.

БНОГРАД, 29 септембра. — Транзакција повчана Краља Милана са руском вољко-камском трговачком банком односи се искључиво на добра екс-краља, а не на никакво добро државно или круновинско. Ни влада ни администрација двора није никакве обавезе на себе узимала. (Бноградски листови јавили су да је варошки суд у Бнограду ставио иштабулацију на све непокретно имање Краљеве за своту од два милиона динара у корист исте банке, али није се знало, да ли су крунска добра остала слободна. У. Г. II.)

ПЕТРОГРАД, 20 септембра. — Државна банка јавља, да је ушљед знаменитог броја мјеста у Француској, гдје се упис на зајам од 30% предузео, репартицију требало продужити до 31 т. к. по новом календару.

ДУБЛИН, 30 септембра. — Тигело Парнелово јутрос прспјело. Изложено је пред варошком кућом. Погреб је послје подна. Присуствоваће градоначелници Дублина и Корка и посланици парнелисти. Мноштво народа из све Ирланде. Ред потпун.

КОПЕНАГЕН, 1 октобра. — Краљевска породица примила је позив царскијех супруга рускијех да их прати у Крим, гдје ће провести ербрши шир.

МОНТЕВИДЕО, 1 октобра. — Букнуо је устанак овдје али изгледа, да није много опасан.

МИЛАН, 1 октобра. — Вечерас долазе Влапгали и Рудини. Сјутра послје конференце са Гирсом крећу у Монцу, гдје ће са Краљем Умбертом обједовати.

ЦАРИГРАД, 1 октобра. — Инглески заступник предао је одговор Инглеске на окружницу Портину односно дарданелског питања.

АТИНА, 2 октобра. — Вијести са Крете доносе да је 500 ускока тражило амнестију. Влада је вољна да им је даде.

ЛОНДОН, 2 октобра. — По „Рајтеру“ Солзбери констатира у одговору на турску окружницу, да ће све при-

вилегје уступлене једној или другој држави и Инглеска уживати.

МИЛАН, 2 октобра. — Присје-ли су Гире, Влапгали и Рудини Гире и Влапгали одејели су у хотел „Кавур“. Послије измијене посјета сва тројица отишли су у Монцу, да присуствују на објед у краљевском Двору. Краљ је примио Гиреа и дуго се с њим разговарао. По обједу враћају се Гире, Рудини и Влапгали.

РИМ, 2 октобра. — „Трибуна“ дознаје из Лондона, да ће Краљ поћи на прољеће у Лондон.

БЕЧ, 3 октобра. — „Фремден-блат“ дознаје из Копенагена да ће се Величанства руска вратити у Петроград по мору.

ПЕТРОГРАД, 3 октобра. — „Н. Времија“ говорећи о састанку Гиреа и Рудинија дражи, да су их инспирирали само односи италијанско-руски, а не приближење француско-италијанско, или њемачко-руско.

АТИНА, 3 октобра. — Грчки параброд „Румели“ улазећи у луку на Сиру ударио је на параброд „Хепта-нисон“ истог друштва, који је потонуо. Ниједна жртва.

БЕЧ, 3 октобра. — „Политише“ јавља да ће аустро-угарска ескадра у октобру посјетити грчки архипелаг.

БЕЧ, 4 октобра. — Гроф Хартенау (бивши Књаз бугарски Батенберг) наипепован је заповједником 27 регименте пјешадије.

ПАРИЗ, 4 октобра. — Камара је одлучила да у понедјељник отпочне претрес буђета. Из Кане је про-ћеран никилист Алисов, који је ту више година живио.

ПЕТРОГРАД, 4 октобра. — Листови одговарају на вијест „Рајтеру“ односно одговора инглеског у питању Дарданала, да се ту не ради о привилегијама, него о установи државној, која је већ постојала.

НА ЗНАЊЕ!

Назад неколико времена написао сам један завезак новаца овдје на Цетињу. Пошто се још нико не јавља да те новце тражи, то јављам овим путем, да сам ја те новце нашао. Ко их је изгубио, нека се обрати уредништву „Гласа Црногорца“, гдје ће дознати за моје име.

Ц е т и њ е, 20 септембра 1891.

Н. Н.

Бр. 1129.
Сп. III

ОБЈАВА.

Ушљед наредбе Славног Књ. Црног. Великог Суда од 21. Августа 1891. Број 1742, спроведене Управи Општине Цетињске 28. Августа 1891. Бр. 1129 сп. II., овим се износи на јавну лицитацију покретно и непокретно имање Ника Дрецуна, које се налази у овој вароши.

Непокретно имање састоји се:

Из једне куће на пјаци пред великом Локандом међу кућама: г. Блажа Петровића и пок. Јока Павићева. Кућа има два одјељена су два сасвијем засебна уласка. Мање одјељење — поземљуша — састоји се из двје собе и једне кујне; веће одјељење — двокатница — има на доњему спрату пространу оцаклију са једном кућином и једним магазином, а на горњему спрату три врло лијепо распоређене собе. Кући припада лијепо излазак са тезом, биетијерном и бантом од 1/2 рала земље су 40 коријена шљива.

Попис покретнога имања налази се у Управи Општине Цетињске на преглед и расположење свакоме, који би шљио ма што изабрати да купи.

Рок продаји траје до 26 октобра ов. год., те ко до тога рока, понуди највећу цијену за штогод од поменутога имања, томе ће се исто и предати као његова властитост.

Ц е т и њ е, 29 Августа 1891.

УПРАВА ОПШТИНЕ ЦЕТИЊСКЕ.

3—3